

Практика Європейського суду з прав людини щодо захисту трудових прав

Л. П. Гаращенко,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права Київського національного
лінгвістичного університету

*«Ніщо неможливе без людей,
ніщо не довговічне без інститутів»*
Ж. Монне

Досліджено деякі рішення Європейського суду з прав людини у взаємозв'язку з реалізацією окремих положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Проаналізовано Конвенцію МОП про примусову чи обов'язкову працю № 29 і Конвенцію МОП про скасування примусової праці № 105 в контексті практичного застосування п. 2 ст. 4 Європейської конвенції. Звернено увагу на окремі справи громадян України, які розглядалися Європейським судом з прав людини з питань звільнення працівників та виплати заробітної плати. Проаналізовано статистичні дані, оприлюднені Судом, зроблено висновок про збільшення кількості звернень українців до Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод, рішення Європейського суду з прав людини, праця, примусова праця.

Гаращенко Л. П. Практика Европейского суда по правам человека в сфере защиты трудовых прав

Исследованы некоторые решения Европейского суда по правам человека во взаимосвязи с реализацией отдельных положений Конвенции о защите прав человека и основных свобод. Проанализированы Конвенцию МОТ о принудительном или обязательном труде № 29 и Конвенцию МОТ об упразднении принудительного труда № 105 в контексте практического применения п. 2 ст. 4 Европейской конвенции. Акцентируется внимание на отдельные дела граждан Украины, которые рассматривались Европейским судом по правам человека по вопросам увольнения работников и выплаты заработной платы. Проанализированы статистические данные, обнародованные Судом, сделан вывод об увеличении количества обращений граждан Украины в Европейский суд по правам человека.

Ключевые слова: Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод, решения Европейского суда по правам человека, труд, принудительный труд.

Garashenko Liudmyla. The practice of the European Court of Human Rights concerning protection of labor rights

Some of the resolutions by the European Court of Human Rights in their relationship with the implementation of certain provisions of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms are investigated in the article. The ILO's Convention concerning forced or compulsory labour, № 29 and ILO's Convention concerning the abolition of forced labour № 105 in the context of the practical application of paragraph 2 of article 4 of the European Convention

© Гаращенко Людмила Петрівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Київського національного лінгвістичного університету

are analyzed. Individual cases of Ukrainian citizens concerning dismissal of employees and payment of wages, which were heard by the European Court of Human Rights, are paid attention to. Having analyzed the statistical data published by the Court, it was concluded that the number of applications by Ukrainians to the European Court of Human Rights increased.

Key words: *European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, the resolutions by the European Court of Human Rights, labour, forced labour.*

17 липня 1997 року Верховна Рада України ратифікувала Європейську конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Європейська конвенція), яка є частиною національного законодавства України і підлягає застосуванню нарівні з національним законодавством. Важливим у сфері захисту прав і свобод людини є питання виконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – Суд) в нашій країні. Зобов'язання кожної держави відповідно до статті 46 § 1 Конвенції виконувати рішення Суду; значення кожного з прийнятих Судом рішень полягають у тому, що вони впливають не тільки на право, а й на розвиток національного законодавства держав-учасниць Конвенції.

Незважаючи на те, що зараз в Україні існує, так би мовити, «подвійний» захист цих прав та свобод як на конституційному рівні, так і на рівні Конвенції, проблеми їх практичного застосування залишаються ще невирішеними¹. Враховуючи значну кількість постанов Суду про порушення з боку України норм Європейської конвенції та характер встановлених порушень, на сучасному етапі аналіз постанов Європейського суду з прав людини повинен проводитися не тільки для з'ясування правової позиції Суду про допущені порушення, а й для визначення змісту наслідків, які тягне кожна постанова, а також для підготовки пропозицій про заходи, які Україна зобов'язана прийняти в результаті встановлення порушення прав людини і для виконання спільних зобов'язань по Європейській конвенції забезпечувати права і свободи, нею гарантовані.

Актуальність дослідження пов'язана з необхідністю розгляду механізму реалізації постанов Європейського суду з прав людини в Україні в його взаємозв'язку з процесом реалізації норм Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод². Юридичні наслідки постанов Суду можуть бути визначені як зміни в правовій системі держав-учасниць Європейської конвенції, які відбуваються або повинні відбуватися в результаті винесення Європейським судом з прав людини рішень і подальшої реалізації державами своїх зобов'язань, що виникають з Європейської конвенції та постанов Суду. Метою таких змін є формування єдиних для Європи правових стандартів забезпечення і захисту прав людини та їх імплементація у внутрішньому правопорядку держав.

Незважаючи на те, що різні аспекти діяльності Європейського суду з прав людини та системи захисту прав людини, створеної Європейською

¹ Шевчук С. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод: практика застосування та принципи тлумачення у контексті сучасного українського праворозуміння [Електронний ресурс] / Шевчук С. – Режим доступу : <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aldx=416>

² Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf

конвенцією, досліджуються в останнє десятиліття в Україні досить активно, значна частина робіт обмежується питаннями процедури звернення до Європейського суду з прав людини та реалізації індивідом права на міжнародний захист або аналізом окремих категорій справ і порушень, встановлених Судом. Науковці досліджують загальні проблеми застосування норм про захист прав людини, дотримання міжнародних зобов'язань, питання функціонування міжнародних органів із захисту прав людини. Деякі вчені розглядають окремі питання впливу практики Європейського суду на правову систему України, проблематику місця правових позицій Суду в національній правовій системі. Роботи західних учених присвячені особливостям практики виконання постанов Суду в зарубіжних державах. Питання юридичних наслідків постанов Європейського суду з прав людини, а саме трудових прав, для України досі комплексно не вивчалися у науковій літературі.

В статті увага буде зосереджена переважно на тих справах, які розглядалися у Європейському суді з прав людини, які стосуються порушення саме трудових прав, зокрема, які передбачені Європейською конвенцією. Так, статтею 4 § 2 Європейської конвенції заборонено примусову або обов'язкову працю (*Stummer v. Austria [GC], § 117*)³. Однак стаття 4 не конкретизує, що слід розуміти під «примусовою чи обов'язковою працею» і немає жодних роз'яснень щодо цього в документах Ради Європи, які б стосувалися Конвенції (*Van der Musselle v. Belgium, § 32*).

При розгляді справи Ван Дер Мюзель проти Бельгії (*Van Der Musselle v. Belgium*) Судом було застосовано Конвенцію МОП про примусову чи обов'язкову працю № 29⁴ та Конвенцію МОП про скасування примусової праці №105⁵. Для цілей цієї Конвенції термін «примусова чи обов'язкова праця» означає «всяку роботу чи службу, яку вимагають від якої-небудь особи під загрозою якогось покарання, для якої ця особа не запропонувала своїх послуг добровільно». Суд прийняв це визначення в якості ключової позиції для інтерпретації статті 4 §2 Конвенції у справах Граціані-Вейс (*Graziani-Weiss*) проти Австрії, №31950/06, 18 жовтня 2011 р.⁶; Стаммер (*Stummer*) против Австрії, №№ 37452/02, 7 липня 2011 р.

Слово «праця» часто використовується у вузькому розумінні, у значенні ручної роботи. Однак у міжнародних актах «праця» застосовується у широкому розумінні. Суд знаходить підтвердження цього у ст. 2 § 1 Конвенції МОП № 29, де праця означає «всяку роботу чи службу», у статті 4 § 3 пункт д) Європейської конвенції (англійською мовою: d) **any work or**

³ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. CASE OF STUMMER v. AUSTRIA (Application no. 37452/02) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-105575#{"itemid":\["001-105575"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-105575#{)

⁴ Конвенція МОП про примусову чи обов'язкову працю № 29 від 28.06.1930 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_136

⁵ Конвенція МОП про скасування примусової праці №105 від 25.06.1957 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_013

⁶ Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Грациани-Вейсс» (Graziani-Weiss) против Австрии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://roseurosud.org/evropejskij-sud-po-pravam-cheloveka/resheniya-espch/67-graciani-veyss-graciani-weiss-protiv-avstirii>

service which forms part of normal civic obligations), що означає «будь яку роботу або послугу»⁷.

Виходячи зі змісту Конвенції МОП №29 та Європейської конвенції «праця» не обмежується виконанням лише ручної роботи.

Багато справ, які були предметом розгляду, мають відношення щодо практичного застосування п. 2 ст. 4 Європейської конвенції, «ніхто не може бути примушений до виконання обов'язкової чи примусової праці». Саме ця норма має, на думку багатьох дослідників, найбільше практичне значення. Згадувана справа Ван дер Мюзель проти Бельгії, суть якої, коротко, є такою: заявник, який був стажистом адвоката, наполягав на тому, що покладений на нього обов'язок надавати безоплатну правову допомогу (без будь-яких компенсацій) є різновидом примусової праці, яка заборонена п. 2 ст. 4 Європейської конвенції⁸.

Суд, вивчивши національне законодавство Бельгії, дійшов висновку, що традиція, згідно з якою молоді адвокати або стажисти приймають на себе обов'язок надавати правову допомогу безоплатно у визначених законом випадках, «...сягає корінням в далеку історію». Крім того, така правова традиція існує і в деяких інших європейських країнах. З іншого боку, вступаючи в адвокатуру, будь-яка особа, в тому числі, звісно, і заявник, має розуміти, що вона добровільно бере на себе певні професійні обов'язки, що впливають з професійного статусу адвоката. В цьому ж рішенні Європейський суд з прав людини зробив ще один висновок, важливий для правильного розуміння і тлумачення ст. 4. Йдеться про визначення характеру самого права, що його ця стаття захищає, та позитивні обов'язки держави, які з цього права випливають. Зокрема, Суд встановив таке. Незважаючи на те, що держава-відповідач відкидала саму можливість застосування ст. 4, оскільки надання в публічних інтересах правової допомоги стажистом адвоката передбачалося статутом бельгійської колегії адвокатів, тобто не законодавчим актом, а локальним нормативним актом недержавного органу професійного самоврядування, Суд, втім, зазначив, що Бельгія не може відмовитись від відповідальності та зобов'язань, прийнятих нею на себе в межах підpunkту «с» п. 3 ст. 6 Європейської конвенції. Іншими словами, Бельгія як держава несе тягар позитивних зобов'язань з надання безоплатної правової допомоги, незважаючи на те, що цю функцію держава Бельгія делегувала недержавній інституції – адвокатури⁹.

«Примушування» в контексті п. 2 ст. 4 Європейської конвенції означає застосування до особи фізичного або психічного тиску (насильства). «Обов'язковий» означає застосування у будь-якій формі примушування або

⁷ *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Rome, 4.XI.1950* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Convention_ENG.pdf

⁸ *Семенюк А.* Заборона рабства та примусової праці [Електронний ресурс] / Семенюк А. – Режим доступу : <http://www.advocatesanswers.in.ua/index.php/usnyi-ispyt/19-xv-yevropeiska-konventsiia-pro-zakhyst-prav-liudyny/317-2011-05-02-13-48-17>

⁹ *GUIDE ON ARTICLE 4 OF THE CONVENTION. PROHIBITION OF SLAVERY AND FORCED LABOUR.* Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_4_ENG.pdf

зобов'язання щодо виконання робіт, не передбачених трудовим договором. Тобто це робота, яку працівник змушений виконувати під загрозою якогось покарання, а також яка виконується ним проти його волі, або у випадку коли він добровільно не запропонував своїх послуг.

Скарги європейців на порушення своїх трудових прав за статтею 4 Конвенції є не дуже поширеними в практиці Європейського суду. Так, на більш як шістдесятирічну історію існування Суду припадає всього 155 рішень по факту розгляду таких скарг. При цьому найбільш грубими порушниками в цій сфері є Російська Федерація і Республіка Кіпр (по 22 рішення про порушення прав за статтею 4 Конвенції). Стосовно України Європейський суд розглядав 46 справ, однак жодного разу держава не була визнана порушником¹⁰.

Значна кількість заяв, які розглядаються у Європейському суді з прав людини, стосуються спорів про виплату належних заявникам грошових сум. Більшість усіх звернень до Суду проти України стосуються саме невиконання судових рішень з цього питання. Серед зазначених виплат перше місце займають виплати заборгованості із заробітної плати: про виплату заборгованості із заробітної плати (справа «Сокур проти України», заява № 29439/02, 26 квітня 2005 р.)¹¹, а також надбавки за вислугу років (справа «Жовнер проти України», заява № 56848/00, 29 червня 2004 року)¹², виплати заборгованості із заробітної плати та інших виплат (справа «Мкртчян проти України», заява №21939/05, 20 травня 2010 р.)¹³; справа «Воротнікова проти України», заява № 1225/02, 14 лютого 2008 р.)¹⁴, вимога компенсації за затримку у поверненні трудової книжки (справа «Ліпісвіцька проти України», заява №11944/05, 12 травня 2011 р.)¹⁵.

Станом на 1 грудня 2008 р. (за статистикою винесених рішень Європейського суду з прав людини проти України) саме з цієї категорії звернень було винесено 74 постанови на користь працівників, яким, крім заборгованості, виплатили компенсацію моральної шкоди, судових витрат у сумі понад 163 тис. євро, що становить близько 1 млн. 726 тис. грн.¹⁶

¹⁰ Дементьев А. Принудительный труд в законодательстве Украины и практике Европейского суда по правам человека [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://attorneys.ua/ru/publications/forced-labor-in-the-ukrainian-legislation-and-practice-of-the-european-court-of-human-rights/>

¹¹ Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Сокур проти України», заява № 29439/02, Страсбург 26 квітня 2005 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/980_351

¹² Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Жовнер проти України», заява № 56848/00, Страсбург 29 червня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/980_221

¹³ Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Мкртчян проти України», заява №21939/05, Страсбург 20 травня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/974_593

¹⁴ Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Воротнікова проти України», заява № 1225/02, Страсбург 14 лютого 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uazakon.com/documents/date_3s/pg_gmwaoc.htm

¹⁵ Рішення Європейського суду з прав людини. Справа «Ліпісвіцька проти України», заява №11944/05, Страсбург 12 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_648

¹⁶ Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р. // Офіційний вісник України. – 2006. – № 22. – Ст.1665.

Про загальну кількість справ, які розглядаються у Суді, свідчать статистичні дані. Так, у щорічному звіті про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2010 р. Європейським судом було розглянуто 135 справ проти України, а станом на 31 грудня 2010 р. розглянуто 10 450 справ, що становить 7,5 % загальної кількості справ. На виконання рішень Європейського суду з державного бюджету було сплачено 29 174 853,54 грн.¹⁷

Станом на 31 грудня 2013 р. на розгляді в Європейському суді було загалом 102 750 справ проти держав-сторін Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) (станом на 31 грудня 2012 р. – 128 100). З них 13 700 справ проти України, що становить 13,3 % загальної кількості справ (станом на кінець 2012 р. – 8,2%). Порівняно з іншими державами у 2013 р. Україна перебувала на четвертому місці після Росії, Туреччини та Італії за кількістю справ, які перебувають на розгляді Європейського суду¹⁸.

У 2013 р. Європейським судом було розглянуто 151 справ проти України. Необхідно зазначити, що у 69 рішеннях Європейського суду, в яких було констатовано порушення Україною положень Конвенції, заявники вимагали компенсацію на загальну суму близько 699 646 077,4 євро (близько 6 996 460 774 грн). Після розгляду справ з урахуванням позицій уряду Європейським судом було зобов'язано Україну сплатити близько 46 551 198,67 євро (близько 465 511 986,7 грн). Таким чином, було відхилено вимоги заявників на суму 653 094 878,73 євро (близько 6 530 948 787,3 грн), що становить 93,3%.

Статистичні дані свідчать про неухильне зростання кількості звернень українців до Європейського суду з прав людини (у 2014 р. було зафіксовано 14 198, та станом на 01.01.2015 р. – 15580 звернень)¹⁹. Станом на 30.06.2015 р. Україна перемістилася з четвертого у 2013 р., на перше місце по кількості поданих заяв, які знаходяться на розгляді у Суді (21,2 % загальної кількості)²⁰. Із затвердженого бюджету Суду на 2015 р., який приблизно становить 69 млн. євро, виплати Україні вже склали 4,5 млн. євро.

Серед значної кількості справ, які розглядає і приймає рішення Європейський суд з прав людини, є спори з приводу незаконного звільнення. Серед найбільш гучних є справа «Олександр Волков проти України». Європейський суд з прав людини зобов'язав Україну поновити Олександра Волкова на посаді судді Верховного суду України. Про це йдеться у рішенні суду від 9 січня 2013 р., яке оприлюднено на офіційному сайті ЄСПЛ. «(Суд) вирішив, що Україна має забезпечити відновлення заявника на посаді судді Верховного суду якомога швидше», – зазначено у пункті 9 рішення Євросуду з прав людини. Своім

¹⁷ Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2010 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/files/zvit.2010>

¹⁸ Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/User/Downloads/Щорічний%20звіт%202013_виправлений%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Щорічний%20звіт%202013_виправлений%20(1).pdf)

¹⁹ EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS. UKRAINE. April 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/CP_Ukraine_ENG.pdf

²⁰ PENDING APPLICATIONS ALLOCATED TO A JUDICIAL FORMATION 30/06/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_pending_month_2015_BIL.pdf

рішенням Євросуд визнав чотири порушення статті 6 Конвенції з прав людини (право на чесне провадження), а також порушення статті 8 (право на повагу до приватного та родинного життя). Крім того, Європейський суд з прав людини вирішив, що Україна має сплатити Волкову 6 тисяч євро компенсації моральних збитків та 12 тисяч євро – компенсації витратків.

Отже, аналіз статистичних даних останніх років, які оприлюднено Європейським судом з прав людини, свідчить про неухильне збільшення кількості звернень громадян України з метою захисту своїх трудових прав: незаконного звільнення, затримки виплати заробітної плати або невиплати її частини тощо.

Європейський суд з прав людини відіграє важливу роль у вжитті заходів індивідуального та загального характеру, останні мають бути спрямовані на внесення змін до законодавства України та його удосконалення. Важливим питанням у контексті досліджуваних питань є реформування трудового законодавства України з урахуванням міжнародних стандартів, закріплених, у тому числі, в конвенціях МОП та практики Суду: визнання праці примусовою, конкретизації питань, пов'язаних із заробітною платою, обов'язковість виконання рішення Суду у строки, визначені ним, сплата справедливої сатисфакції, присудженої Судом, тобто забезпечення належного справедливого відшкодування заявнику його витрат. У більшості випадків мається на увазі відшкодування матеріальних та/або моральних збитків, а також відшкодування гонорару адвокатів та інших супутніх витрат.

Garashenko Liudmyla. The practice of the European Court of Human Rights concerning protection of labor rights

On July 17, 1997, the Supreme Rada of Ukraine ratified the European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms (hereinafter the European Convention), which is the part of the national legislation of Ukraine, and is to be applied on a par with the national legislation of Ukraine. The fulfillment of the resolutions of the European Court of Human Rights (hereinafter - the Court) in our country is of great importance in protecting the rights and freedoms of Ukrainians. The obligation of each state in accordance with Article 46 § 1 of the Convention is to comply with the Court orders; the value of each resolution made is that it affects not only law but also the development of the national legislation of the Convention member-states.

Taking into account a large number of resolutions made by the Court on the violation by Ukraine of the norms of the European Convention and the nature of the revealed violations, at the present stage, the analysis of resolutions of the European Court of Human Rights should be conducted not only to understand the legal position of the Court on violations, but also to determine the consequences implied by each resolution, as well as to prepare proposals on measures that Ukraine is obliged to take as a result of having revealed such violations of human rights and to fulfill common obligations under the European Convention - to ensure the guaranteed rights and freedoms.

The relevance of the study stems from the need to consider the mechanism of implementation in Ukraine of the European Court of Human Rights resolutions in its relationship with the process of realization of the Convention norms for the protection of human rights and fundamental freedoms. The legal effects of the Court resolutions can be defined as changes in the legal system of the European Convention member-states, which occur or should occur as a result of the making resolutions by the European Court of Human Rights and subsequent implementation by States of their obligations arising from the Convention and the rulings of the Court. The purpose of these changes is the formation of a uniform European legal standards to ensure and protect human rights and their implementation in the States' domestic legal systems.

The analysis of statistical data shows a steady growth of the number of applications by Ukrainians to the European Court of Human Rights. On June 30, 2015, Ukraine moved from fourth in 2013 to the first place in the number of applications that are pending in the Court (21.2% of the total number of cases).

Among a significant number of cases that the European Court of Human Rights hears and resolves, there are disputes over unlawful dismissal. Among the most notorious of them is the case of “Oleksandr Volkov vs. Ukraine”.

The greatest number of applications that are considered by the European Court of Human Rights refers to disputes about the payment of due to the claimants compensations. The majority of all applications to the Court against Ukraine concerns non-fulfillment of judicial resolutions on this issue. Among those payments the first place is occupied by arrears of wage payment.

Thus, analysis of statistical data of recent years, which are published by the European Court of Human Rights, shows a steady increase of the number of applications made by citizens of Ukraine with the purpose of protecting their labour rights: unlawful dismissal, arrears of wage or nonpayment of the part thereof and so on.

The European Court of Human Rights plays an important role in taking measures of individual and general nature, the latter should be devoted to amendment and improvement of Ukrainian legislation.

Key words: European Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, the resolutions by the European Court of Human Rights, labour, forced labour.

УДК 347.956.6

Підстава колективного позову: поняття, структура, порядок формування

К. О. Фесик,

аспірант Інституту держави і права

ім. В. М. Корецького НАН України, адвокат

Досліджено підстави колективного позову. Аналізуються ті властивості окремих позовних вимог, які дозволяють їх об'єднати в єдине провадження та обумовлюють ефективність застосування колективного позову. На підставі дослідження рис та порядку формування підстави колективного позову визначається її структура. Обґрунтовується висновок про однотипність підстав вимог, об'єднаних в колективний позов.

Ключові слова: цивільне судочинство, колективний позов, підстава позову, однотипність вимог.

Фесик К. А. Основание коллективного иска: понятие, структура, порядок формирования

Исследованы основания коллективного иска. Анализируются те черты отдельных исковых требований, которые делают возможным их объединение в едином производстве и обуславливают эффективность применения коллективного иска. На основании исследования свойств и порядка формирования основания коллективного иска определяется его структура. Обосновывается вывод об однотипности оснований требований, объединенных в коллективный иск.

© Фесик Кирило Олександрович – аспірант Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, адвокат